

Şükran Başgöl

Avrasya University, sukran.basgol@avrasya.edu.tr, Trabzon-Turkey

Emine Koç

Ondokuz Mayıs University, emine_koc555@hotmail.com, Samsun-Turkey

DOI	http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2021.16.1.1B0106	
ORCID ID	0000-0001-9451-4544	0000-0003-4333-6797
CORRESPONDING AUTHOR	Emine Koç	

DOĞUMA HAZIRLIK EĞİTİMİNE İLİŞKİN WEB SİTELERİNİN İÇERİK ANALİZİ

ÖZ

Bu çalışmanın amacı Türkiye'deki web sitelerinde doğuma hazırlık eğitiminin içeriğini değerlendirmektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Web sitelerinin bireyleri etkileme/ikna edebilmesine ilişkin 3 temel temaya ulaşılmıştır. Bunlar; web sitelerinin kendi sunumları, verilen hizmetin gösterimi ve güvenilirliğini ortaya koyma amaçlı göstergelerdir. Web sayfaları incelendiğinde doğuma hazırlık eğitime ilişkin bilgi veren sitelerin %15.9'unda eğitimcilerin mesleklerini belirtmediği saptanırken, %28.9'unun multidisipliner ekip, %55.2'sinin ise tek eğitimci olduğu bulunmuştur. Multidisipliner ekipteki eğitimcilerin de %80'i doktor, %40'ı ebe, %35'i doğum koçu/doula, %25'i psikolog, %20'si pilates/yoga uzmanı, %15'i hemşire/akademisyen, %15'i fizyoterapist ve %15'i diyetisyen ağırlıklı olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak; eğitimlerin sağlık haricinde meslek grupları tarafından da yapıldığı görülmüştür. Sağlık Bakanlığı tarafından gebeler için hazırlanan "Uzaktan Gebe Okulu" programının daha fazla duyurulması, resmi sağlık kurumlarının antenatal eğitim için güvenilir web sitelerini geliştirmeleri; bireylerin doğru eğitim kaynaklarını seçmeleri yönünde oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Doğuma Hazırlık Eğitimi, Ebe, İnternet, Nitel, Web

CONTENT ANALYSIS OF WEBSITES REGARDING ANTENATAL EDUCATION

ABSTRACT

The purpose of this study is to evaluate the content of prenatal training on websites. Content analysis technique, one of the qualitative research methods, was used in the study. In this research, 3 basic themes were reached regarding the ability of websites to influence/persuade individuals. These are the presentation of the websites themselves, the presentation of the service, and indicators to demonstrate its reliability. When the web pages are examined, the profession of the trainers is not specified in 15.9% of the sites that give information about birth preparation education. 28.9% of them stated that they were a multidisciplinary team and 55.2% were the only educators/alone. In multidisciplinary team of the trainers, 80% are doctors, 40% midwives, 35% birth coach/doula, 25% psychologists, 20% pilates/yoga specialist, 15% nurse academic, 15% were physiotherapists, and 15% dieticians. "Online Pregnancy School" program prepared by the Ministry of Health should be announced more and official health institutions should be increase for antenatal training for choosing the right educational resources.

Keywords: Antenatal Education, Qualitative, Internet, Midwife, Web

How to Cite:

Başgöl, Ş. ve Koç, E., (2021). Doğuma Hazırlık Eğitime İlişkin Web Sitelerinin İçerik Analizi, Medical Sciences (NWSAMS), 16(1):41-48, DOI: 10.12739/NWSA.2021.16.1.1B0106.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Gebelik her ne kadar fizyolojik bir süreç olsa da; kadın, eşi ve ailesinde pek çok değişimin gerçekleştiği özel bir dönemdir [1]. Bu dönemde anneler hem kendileri için hem de doğacak bebekleri için endişe duyabilmekte, doğumun nasıl ilerleyeceği konusunda korkular yaşayabilmekte, yaşanan gebelik sürecinin gebelik haftasına göre normal olup olmadığını merak etmektedir. Bu merak duygusunun giderilmesinde ve sorunların çözümünde bilgilendirme son derece önemlidir [2]. Aynı zamanda kadınlar; gebelikte riskli durumlar, egzersizler, cinsel yaşam, doğum sonu bebek bakımıyla ilgili ve farklı pek çok konuyu öğrenmek isteyebilmektedir. Bu nedenle gebelerin bu süreçle başa çıkabilmeleri için doğuma hazırlık eğitimlerine ihtiyaç duyulmaktadır [1 ve 3]. Günümüzde her alanda olduğu gibi gebelerin de bilgi edinme ve eğitim istekleri oldukça artmıştır [4]. Doğuma hazırlık eğitimi alan gebelerin, annelik rolüne daha fazla bağlandıkları, doğum eylemine aktif katıldıkları, egzersiz yapma dengeli beslenme gibi sağlık davranışlarının arttığı, doğum sonrası iyileşme sürecinin hızlandığı, bebeğini daha etkin emzirdiği hatta postpartum depresyon oranının azaldığı görülmektedir [3, 5 ve 6]. Aynı zamanda eğitim alan gebelerin doğum memnuniyetlerinin ve öz-yeterlilik düzeylerinin de arttığı görülmektedir [7 ve 8]. Doğuma hazırlık eğitimleri Amerika'da 1960'lı yıllarda başlamasına rağmen, ülkemizde 1980'li yıllardan itibaren başlayarak özellikle 2000'li yıllardan sonra önemi ve yaygınlığı oldukça artmıştır [3 ve 9]. Sağlık Bakanlığı da 2014 yılında Gebe Bilgilendirme Sınıfları Genelgesi'ni yayınlayarak her ilde devlet veya üniversite hastaneleri bünyesinde ücretsiz doğuma hazırlık sınıflarını hizmete sunmuştur [10]. Ancak günümüzde gebeler Covid-19 pandemisi nedeniyle eğitimler için hastaneye gidememektedir. Yüz yüze eğitimlerin yerini online eğitimler almaktadır. Bir çalışma sonucuna göre gebelik sürecinde kadınların internetten yararlanma oranı %97 [11], diğer çalışmalar da benzer şekilde %90 üzerindedir [11, 12, 13, 14, 15, 16 ve 17]. Web sitelerinde gebelik, doğum ve lohusalık dönemlerine ilişkin çeşitli sayfalar bulunmaktadır. Gebelerin ilgili sayfalara ulaşmak için arama motoru aracılığıyla yaptıkları taramalarda daha çok karşılıklarına çıkan ilk siteleri değerlendirmeleri daha muhtemeldir. Bu süreçte; gebelerin internet (web siteleri) üzerinden kolayca ulaştıkları doğuma hazırlık eğitimlerinin içerikleri oldukça önemlidir. Bu nedenle çalışma doğuma hazırlık eğitime ilişkin bilgi almak isteyen gebelerin karşılaştıkları web sitelerinde doğuma hazırlık eğitiminin içeriğini incelemek amacıyla planlanmıştır.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bu çalışma; son zamanlarda Covid-19 pandemisi nedeniyle doğuma hazırlık eğitimi için internete yönelen gebelerin aldıkları/alacakları eğitimin içeriğinin incelenerek bu alanda eksiklerin görülmesi, ebe/hemşirelerin farkındalıklarının artması, sağlık profesyonellerinin eğitimlerde daha fazla yer almasının önemini vurgulamak açısından oldukça önemlidir. Aynı zamanda çalışma güvenilir web sitelerinin arttırılmasının gerekliliğini de vurgulamaktadır.

3. MATERYAL VE METOT (MATERIALS AND METHODS)

3.1. Araştırmanın Amacı ve Türü (Aim and Type of Research)

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği "niteliksel veri çözümlemesi" kullanılmıştır [18]. Çalışmanın amacı web sitelerinde doğuma hazırlık eğitiminin içeriğini değerlendirmektir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi (The Research of Sampling)

Çalışmanın evrenini, belirlenen tarihler arasında, Google arama motoru Türkçe kullanılarak "doğuma hazırlık eğitimi" anahtar kelimesi yazılarak arama yapılmış, ilk 150 site oluşturmuştur. Bu siteler içinden tekrar edenler, içeriği belirsiz olanlar, gazete/internet haberleri, köşe yazıları, bloglar, kongre duyuruları, hatalı sayfalar elenerek incelenmek üzere 69 web sitesi örnekleme alınmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması (Used Scales and Data Collection)

Çalışma Google arama motoru kullanılarak, 15.07.2020 ile 15.08.2020 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmacılar tarafından anahtar kelimeleri içeren web sitelerinin incelenmesi için bir veri toplama aracı oluşturulmuştur. Oluşturulan bu araç kapsamında; eğitimcilerin mesleği, eğitimcilerin eğitimleri, verilen eğitim konuları, web sitesinin vizyon ve misyonu, web sitesinin güvenilirliği gibi konular nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği ile incelenmiştir.

3.4. Verilerin Değerlendirilmesi (Data Evaluation)

Araştırmacılar tarafından elde edilen verilerin içerik analizinde tümevarımcı yaklaşım benimsenerek, temalar verilerin analizi esnasında oluşturulmuştur. Kaydedilen site içerikleri araştırmacıların amacı çerçevesinde incelenerek ayrıntılı kodlama yapılmıştır ve üç genel tema belirlenmiştir. Aynı zamanda elde edilen veriler SPSS 21.0 programı ile analiz edilerek sayı ve yüzde ile değerlendirilmiştir.

3.5. Araştırmanın Etik Yönü (Ethical Aspect of the Research)

Çalışmada erişim kısıtlılığı olmayan, tüm erişim haklarının herkese verildiği, Google arama motoruyla herkes tarafından ulaşılacak web sitelerinin içerik analizi yapıldığı ve de web siteleriyle/eğiticilerle ilgili kişisel veri kullanılmadığından etik kurul iznine gereksinim duyulmamıştır. Çalışmada Helsinki bildirgesine sadık kalınmıştır.

3.6. Araştırmanın Sınırlılıkları (Limitations of the Research)

Çalışma da sadece Türkçe web sitelerinin incelenmiş olması araştırmanın sınırlılıkları arasındadır.

4. BULGULAR (RESULTS)

Ülkemizde doğuma hazırlık eğitimleri ile ilgili web siteleri incelendiğinde, doğuma hazırlık eğitimi (DHE) ile ilgili bilgi veren sayfaların %15.9'unda eğitimcilerin mesleği belirtilmemiştir.

%28.9'u multidisipliner ekip, %55.2'si ise tek eğitimci olduğunu belirtmiştir. Tek eğitimcilerin de %31.5'inin doktorlar, %21'inin ebeler olduğu ve bu sıralamayı psikologlar, hemşire/akademisyenler, doğum koçu/doulaların izlediği saptanmıştır. Multidisipliner ekipteki eğitimcilerin de %80'i doktor, %40'ı ebe, %35'i doğum koçu/doula, %25'i psikolog, %20'si pilates/yoga uzmanı, %15'i hemşire/akademisyen, %15'i fizyoterapist ve %15'i diyetisyen ağırlıklı olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Web sitelerinde DHE veren eğitimcilerin özellikleri (n=69)
(Table 1. Properties of trainers giving DHE on their websites (n=69))

	n	%
Tek Eğitimci/Bireysel	38	55.2
Multidisipliner Ekip	20	28.9
Eğiticilerin Mesleği Belirtilmeyen	11	15.9
Tek Eğitimci/Bireysel Eğitim Verenler (n=38)		
Doktor	12	31.5
Ebe	8	21.0
Psikolog	7	18.4
Hemşire/ Akademisyen	7	18.4
Doğum Koçu/Doula	4	10.7
Multidisipliner Ekip İle Eğitim Verenlerin Meslekleri (n=20)		
Doktor	16	80
Ebe	8	40
Doğum Koçu/Doula	7	35
Psikolog	5	25
Pilates/Yoga Uzmanı	4	20
Hemşire/Akademisyen	3	15
Fizyoterapist	3	15
Diyetisyen	3	15

Bu araştırmada, web sitelerinin bireyleri etkileme/ikna edebilmesine ilişkin 3 temel temaya ulaşılmıştır. Bunlar; web sitelerinin kendilerini sunumları (misyon-vizyon, eğitimcilerin özgeçmişleri vb.), verilen hizmetin gösterimi (eğitim içeriği, süreci, sertifika örneği, eğitim videosu örneği vb.) ve güvenilirliğini ortaya koyma amaçlı göstergelerdir (basında biz ile haber/resimler paylaşımı, katılımcıların olumlu yorumları/teşekkürleri, bilimsel makaleler vb.).

• **Tema 1:** Web sitelerinin kendilerini sunumları:

İncelenen sitelerin sadece %33.3'ü misyon-vizyonunu açıklarken, yarısı (%50.7'si) eğitimcilerin özgeçmişleri/eğitimleri hakkında ayrıntılı bilgi açıklamıştır. Hatta bazı sitelerde (%5.7) akademik özgeçmiş ve alınan eğitimlerin dışında eğitimcilerin doğuma hazırlık eğitimcisi olma yolunda yaşadıkları, neden bu mesleği seçtikleri gibi şahsi bilgilere de yer verildiği saptanmıştır.

"Doğum hemşiresi olarak görev yaptığım yıllarda ve kendi doğumumla, anneliğe geçişim ile doğuma ve doğurana destek olduğum anlarda kendimde bitmek tükenmek bilmeyen bir enerjinin var olduğunu fark ettim. Bende var olan bu inancı ve gücü sizlerle paylaşmaya karar verdim" (W32).

"...En son çalıştığım firmada otomotiv satış danışmanı olarak çalışmaktaydım. İçeriye giren çok tatlı bir çift sayesinde doulalık mesleğiyle tanıştım... Açıkçası o güne kadar 'doula' kelimesini duymamıştım. Çiğdem ablanın; 'ben doğum esnasında bir doula ile çalışacağım, bu mesleği yapmak istemez misin?' demesiyle araştırmaya başladığım harika bir yoldu.." (W26).

DHE veren eğitimcilerin en fazla doktor olduğu bulunurken, ebeler, psikologlar, doğum koçu/doulalar, hemşireler ve diğer (hemşire akademisyen, pilates/yoga uzmanı, fizyoterapist, diyetisyen) sıralandığı görülmektedir (Tablo 1). DHE bütüncül yaklaşım gerektiren eğitimlerden olmakla beraber multidisipliner ekip ile bu eğitimin verilmesinin daha etkili olacağını düşünen bazı kurumların çekirdek ekiplerinde ebelere hiç yer vermemesi ise oldukça düşündürücü ve kaygı vericidir (W51).

• **Tema 2:** Web sitelerinde verilen hizmetin gösterimi:

Doğuma hazırlık eğitime ilişkin, web sitelerinin tamamı (%100) eğitim içeriğini açıklarken, tamamına yakını da (%79.7) eğitim süreci ve takvimini belirtmiş, %92.7'si eğitime nasıl katılım

sağlanır, ayrıntılı açıklama yapmıştır. Diğer yandan, sitelerin sadece %10.1'i örnek eğitim videosu paylaşmış, %24.6'sı eğitime ilişkin fiyat bilgisi vermiş, %5.7'si de eğitim sonunda kadınlara verilecek olan örnek katılım sertifikasını sayfalarında göstermiştir.

- **Tema 3:** Web sitelerinin güvenilirliğini ortaya koyma amaçlı göstergeleri:

İncelenen web sitelerinin %30.4'ü basında biz köşesi oluşturarak gazete/sosyal medya/tv haberlerini ve/veya resimlerini paylaştığı saptanmıştır. %31.8'i katılımcıların olumlu yorumlarını, pozitif doğum hikayelerini ve teşekkürlerini belirtmiştir.

"Hocam her şey için çok teşekkür ediyoruz bütün güzellikler sizinle olsun. Kursta tanıdığım bütün arkadaşlarıma da çok teşekkür ederim..." (W17).

"...Hemşireler tekerlekli sandalye getirmişlerdi. Doğum psikoloğum bana kendimi nasıl hissettiğimi sordu. İyi olduğumu söyleyince, odana yürüyerek gitmek ister misin dedi. Evet dedim...Bu doğumdan o kadar çok etkilendim ki şu anda aynı doğumu yaşasınlar diye Doğuma Hazırlık Eğitmeni ve Doula Eğitimi'ne başladım. Pek yakında ben de annelere doula olarak bu desteği sunabileceğim. Umarım hikayem, benim gibi pozitif hikayelerle doğum korkusunu yenen bir insana daha ışık olur." (W44).

"Çok bilgilendirici ve rahatlatıcı oldu. Kafamdaki sorulara cevap bulabildim. Ebru Hanım oldukça pozitif bir doktor. Normal doğuma sayesinde daha ılımlı yaklaşıyorum. Normal doğum sürecini nasıl yönlendirebileceğimi anladım. Görsellerle normal doğumu anlamam kolaylaştı. Çok yararlı oldu. Her şey için teşekkürler..." (W28).

Günümüzde çeşitlenen nüfus ile beraber web sitelerinin %18.8'inin site içi dil seçeneği ile hizmet verdiği, özellikle de İngilizce, Arapça ve Rusça dillerinin seçenek olarak sunulduğu görülmektedir. Bununla beraber, site ziyaretçilerinin sorularının anında cevaplandığı, yönlendirmeler yapıldığı çevrimiçi canlı destek hizmeti sunan siteler (%15.9'u) ile sık sorulan soruların yanıtlarının açıklandığı siteler (%8.6) olduğu saptanmıştır. Verdikleri doğuma hazırlık eğitimlerinin etkili ve bilimsel olduğunu vurgulamak için bazı sitelerde (%14.4) bilimsel literatür referansının verildiği ve araştırma sonuçlarının/makalelerin paylaşıldığı görülmektedir.

"*Doğuma Psikolojik Hazırlık*", "*Doğum Korkusu (Tokofobi) ve Kadınlar Üzerindeki Etkileri*", "*Doğuma Hazırlık Nedir? Doğum Öncesi Yapılması Gerekenler Nelerdir? Doğuma Hazırlık Eğitimi Gerekli midir?*" başlıklı makaleler (W14).

5. TARTIŞMA (DISCUSSION)

Günümüzde bireylerin istedikleri bilgiye kolay ve hızlı ulaşmaları internet aracılığı ile mümkün olabilmekle beraber, internet temel başvuru kaynağı olarak da tercih edilebilmektedir [19]. Özellikle içerisinde bulunduğumuz Covid-19 pandemi sürecinde, gebeler sağlık profesyonellerinden daha çok sosyal medyadan bilgi almaya çalışmaktadırlar [20]. Bu çalışmada, doğuma hazırlık eğitimine ilişkin bilgi almak isteyen bireylerin karşılaştıkları web siteleri değerlendirilerek, içerik analizi yapılmıştır.

Doğuma hazırlık eğitimlerinde tek eğitimcilerin ve multidisipliner ekiplerin aktif olduğu görülmüştür. Nitekim, incelenen web sitelerinde doğuma hazırlık eğitimlerinde ebelerin oranının oldukça düşük olması dikkat çekmektedir. Diğer yandan, multidisipliner ekip içerisinde ebeler ile doğum koçu/doulaların benzer yüzdelerle

sahip olması da kaygı vericidir. Çiçek ve Yenal (2016) tarafından yapılan benzer çalışmada da diş hekimi ve işletmeci gibi eğitimi süresince doğum ile ilgili herhangi bir eğitimi olmayan kişilerin doğuma hazırlık eğitimi yaptıkları bildirilmiştir [21]. Sağlık Bakanlığı tarafından Gebe Okulu, Gebe Bilgilendirme Sınıfı, Doğuma Hazırlık ve Danışmanlık Merkezleri Hakkında 2019 yılında revize olan Genelgede de özellikle kadın hastalıkları ve doğum uzmanlarının, ebelerin, kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliğinde yüksek lisans/doktora yapmış hemşirelerin eğitimlerde aktif olması belirtilmektedir. Bu doğrultuda Sağlık Bakanlığı tarafından Doğuma Hazırlık Eğitici Eğitimi sertifikası programları düzenlenmektedir ki Kasım 2019 tarihinde 48 ebe katılımı ile gerçekleştirilmiştir [22]. Bu durum, ebelerin antenatal bakım hizmetlerini ve eğitici rollerini daha da sahiplenmesi gerekliliğini anımsatmaktadır.

Dünya’da ve ülkemizde Doğum Öncesi Bakım Yönetim Rehberi (2018) gibi çeşitli rehberler mevcuttur. Bu rehberlerde gebelere verilmesi gereken standardize edilmiş eğitim konuları belirtilmiştir [23]. Diğer yandan, Gebe Okulu, Gebe Bilgilendirme Sınıfı, Doğuma Hazırlık ve Danışmanlık Merkezleri Genelgesi’nde de gebelerin eğitim ihtiyacına yönelik başlıklar bildirilmiştir [22]. Ancak yapılan bu çalışmada, web sitelerindeki eğitim içeriklerine ilişkin bir standart olmayışı; bazısının tek gün, bazısının 5 günlük vb. eğitimler olduğu; konuların birbirlerinden farklılaştığı görülebilmektedir. Gebelerin başvurdukları bilgi kaynaklarına ilişkin Batman (2018) tarafından yapılan nitel bir çalışmada da, gebelerin internetten aldığı bilgi ile sağlık personelinin aldığı bilgi arasında çelişkiler olduğu vurgulanmıştır [20]. Nitekim, gebelerin güvenilir kaynaklardan doğru bilgiye ulaşmaları maternal ve fetal sağlık açısından oldukça önemlidir.

Doğuma hazırlık eğitimlerinin sadece kadınlar üzerinde etkili olmadığı, babaların da destekleyici rollerini, fonksiyonel durumlarını ve eş uyumlarını vb. olumlu etkilediği bilinmektedir [24 ve 25]. Dolayısıyla, babaların da doğuma hazırlık eğitimlerinde yer alması, eğitimlerin aile merkezli olması, çiftin birlikte doğum sürecine hazırlanmaları istenilen hedeflerdendir. Ancak, yapılan bu araştırmada web sitelerinin baba adaylarına yönelik yeterli vurgu yapmadığı, sayfalarında çoğunlukla gebelere hitap ettikleri görülmüştür. Bu bağlamda, web sitelerinin doğuma hazırlık eğitimine ilişkin sayfalarında babalara da hitap etmeleri, eğitimlerde çifte vurgu yapmaları önemlidir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND SUGGESTIONS)

İncelenen web sitelerinde doğuma hazırlık eğitiminin ebeler dışında farklı meslek grupları tarafından fazlaca ele alınması çarpıcı olup, profesyonel ebeler mesleğinin geleceği adına kaygı vericidir. Diğer yandan, binlerce web sitesinin varlığı ve bunların kontrolünün zor olması nedeni ile de bireylerin doğru eğitim kaynaklarını seçmeleri yönünde bilinçlendirilmeleri gereklidir. Nitekim, Sağlık Bakanlığı tarafından gebeler için hazırlanan “Uzaktan Gebe Okulu” programının daha fazla duyurulması, resmi sağlık kurumlarının antenatal eğitim için güvenilir web sitelerini geliştirmeleri gerekmektedir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI (CONFLICT OF INTEREST)

Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

NOT (NOTICE)

Bu çalışma 20-22 Kasım 2020 tarihinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nde düzenlenen I. Uluslararası Anadolu Ebeler Derneği Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- [1] Mete, S., (2015). Gebenin Sağlığının Değerlendirilmesi. In Kadın Sağlığı (Eds. Şirin A, Kavlak O):294. İstanbul, Nobel Tıp Kitabevleri.
- [2] Karaçam, Z. ve Akyüz, E.Ö., (2011). Doğum Eyleminde Verilen Destekleyici Bakım ve Ebe/Hemşirenin Rolü. FNJN. 19(1):45-53.
- [3] Serçekuş, P. ve Yenal, K., (2015). Doğuma Hazırlık Sınıflarının Türkiye'deki Gelişimi. Türkiye Klinikleri, 1:33-5.
- [4] Kadioğlu, B., Çınar Tanrıverdi, E. ve Göktürk, E., (2019). Doğuma Hazırlık Eğitiminin Lohusaların Duygu Durumuna Etkisi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 189-195.
- [5] Okumuş, H., Yenal, K. Ozan, Y.D. ve Öztürk, E., (2015). Ülkemizde Doğuma Hazırlık Sınıflarına İlişkin Yapılan Bilimsel Çalışmalar: Literatür Derlemesi. Türkiye Klinikleri Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği Özel Sayısı, 1:16-24.
- [6] Doğan, Y.M., Karabulut, Ö. ve Gülşen, Ç., (2017). Anne Bebek Okulunun Postpartum Uyum Süreci ve Anne Memnuniyeti Üzerine Etkisi. Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Dergisi. 19(3):21-33.
- [7] Esencan, T.Y., Karabulut, Ö., Yıldırım, A.D., Abbasoğlu, D.E., Külek, H., Şimşek, Ç. ve ark., (2018). Doğuma Hazırlık Eğitimi Alan Gebelerin Doğum Şekli, İlk Emzirme Zamanı ve Ten Tene Temas Tercihleri. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 26(1):31-43.
- [8] Barimani, M., Forslund Frykedal, K., Rosander, M., Berlin, A., (2018). Childbirth and Parenting Preparationin Antenatal Classes. Midwifery. 57:1-7.
- [9] Walker, D.S., Visger, J.M., and Rossie, D., (2009). Contemporary Childbirth Education Models. Journal of Midwifery & Women's Health, 54(6):469-76.
- [10] T.C. Sağlık Bakanlığı, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Kadın ve Üreme Sağlığı Daire Başkanlığı (2014). Gebe Bilgilendirme Sınıfı Eğitim Kitabı. Yayın No:955, Ankara.
- [11] Lagan, B.M., Sinclair, M., and Kernohan, G.W., (2011). What Is the Impact of the Internet on Decision-Making in Pregnancy? A Global Study. Birth. 38:336-345. <https://doi.org/10.1111/j.1523-536X.2011.00488.x> PMID: 22112334.
- [12] Bjelke, M., Martinsson, A.K., Lendahls, L., and Oscarsson, M., (2016). Using the Internet as a Source of Information during Pregnancy—A Descriptive Cross-sectional Study in Sweden. Midwifery. 40:187-191. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2016.06.020> PMID: 27450590.
- [13] Bert, F., Gualano, M., Brusaferro, S., Vito, E., De Waure, C., Torre, G., et al. (2013). Pregnancy e-health: a Multicenter Italian Cross-sectional Study on Internet Use and Decision-Making among Pregnant Women. J Epidemiol Commun H. 7:1013. <https://doi.org/10.1136/jech-2013-202584> PMID: 24072743.
- [14] Lima-Pereira, P., Bermúdez-Tamayo, C., and Jasienska, G., (2012). Use of the Internet as a Source of Health Information Amongst Participants of Antenatal Classes. J Clin Nurs. 21:322-330. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2011.03910.x> PMID: 22093043
- [15] Sayakhot, P. and Carolan-Olah, M., (2016). Internet Use by Pregnant Women Seeking Pregnancy-Related Information: A

- Systematic Review. *Bmc Pregnancy Childb.* 16:65.
<https://doi.org/10.1186/s12884-016-0856-5> PMID: 27021727
- [16] Jacobs, E., Van Steijn, M.E., and Van Pampus, M.G., (2019). Internet Usage of Women Attempting Pregnancy and Pregnant Women in the Netherlands. *Sex Reprod Healthc.* 21:9-14.
- [17] Wexler, A., Davoudi, A., Weissenbacher, D., Choi, R., O'Connor, K., Cummings, H., et al. (2020). Pregnancy and Health in the Age of the Internet: A Content Analysis of Online "Birth Club" Forums. *PLoS ONE* 15(4): e0230947. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0230947>.
- [18] Emiroğlu, O.N., (2004). Niteliksel Araştırma Tasarımları. In *Hemşirelikte Araştırma İlke Süreç ve Yöntemleri* (Ed. Erefe İ): 117. Ankara, Odak Ofset.
- [19] Çelik, T., (2018). Sağlık Alanında Bilgiye Ulaşma Aracı Olarak İnternetin Rolü. Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- [20] Batman, D., (2018). Gebe Kadınların Gebelikleriyle İlgili Araştırdığı Konular ve Bilgi Kaynakları: Nitel Bir Çalışma. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(3):63-9.
- [21] Çiçek, Ö. ve Yenal, K., (2016). Türkiye'de Doğuma Hazırlık Eğitimi İle İlgili İnternet Sayfalarının Analizi. *Sted*, 25(4):131-35.
- [22] T.C. Sağlık Bakanlığı, (2020). Gebe Okulu, Gebe Bilgilendirme Sınıfı, Doğuma Hazırlık ve Danışmanlık Merkezleri Hakkında Genelge. <https://sbm.saglik.gov.tr/TR,49222/gebe-okulu-gebe-bilgilendirme-sinifi--doguma-hazirlik-ve-danismanlik-merkezleri-hakkinda-genelge.html> (Erişim Tarihi: 01.10.2020).
- [23] T.C. Sağlık Bakanlığı, (2018). Doğum Öncesi Bakım Yönetim Rehberi. <https://khgmsaglikhizmetleridb.saglik.gov.tr/Eklenti/28085/0/dogumoncesibakimyonetimrehberipdf.pdf> (Erişim Tarihi: 01.10.2020).
- [24] Güngör, İ., (2015). Doğum Öncesi Hazırlık Eğitimlerinde Babaların Yeri ve Gereksinimleri. *Türkiye Klinikleri Doğum-Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Özel Konular*, 1: 44-52.
- [25] Sayık, D., Ari, S., Kaya, Y., and Usta, E., (2019). The Effects of Pregnancy Training on The Levels of Anxiety and Depression of the Mother and Father, *Osmangazi Journal of Medicine*, 41(1):23-31.